

творів. Важливе місце у музичному вихованні відводив пісні, передусім народній, гри на музичних інструментах.

Важлива роль у розвитку творчих здібностей у педагогічній системі В.О. Сухомлинського відводилась живопису та образотворчому мистецтву. Емоційне виховання дітей засобами живопису починалось із сприйняття краси природи і навколишнього світу, із намагання передати свої емоції, відчуття за допомогою малюнків. Традиційними у Павлівській школі були ранки, присвячені окремим творам живопису, ранки улюблених творів.

Висновки і перспективи подальших розвідок напрямку. На кожному конкретному етапі суспільства домінують певні орієнтири, що задають напрямок у вирішенні проблем навчання та виховання підростаючого покоління. Нині в українській школі таким орієнтиром є творчий фактор, що визначає основу духовності людини. Саме перед початковою школою постає необхідність опанування технологією формування творчого потенціалу дитини, зокрема її творчих здібностей. Вивчаючи твори В.О. Сухомлинського, аналізуючи особливості його педагогічної системи можна зазначити, що

надзвичайно важлива роль у ній відводилась формуванню особистості дитини, розвитку її творчих здібностей. І які б корективи не вносило життя, як би не змінювалися наукові орієнтири, а ідеї В.О. Сухомлинського, який акумулював і пропагував найкращі традиції світової та вітчизняної педагогіки, є й будуть актуальними.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Маценко Ж. Основи дбайливого ставлення до природи у молодших школярів / Ж. Маценко. // Рідна школа. – 2004. – № 8. – С. 21–24
2. Станіславська Г.П. Розвиток творчих здібностей школярів / Г. Станіславська. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. – 64 с.
3. Богоявленская Д.Б. [Психология творческих способностей](#): пособие для учителя / Д. Богоявленская // ИД "Федоров". – 2009. – 416 с.
4. Рудакова Т.І. Дидактична гра — дієвий засіб активізації творчої діяльності учнів / Т. Рудакова // Початкова школа. – 2005. – № 16. – С. 7–13
5. Сухомлинський В.О. Вибр. твори в 5 т. / В. Сухомлинський. – К.: Рад. школа, 1976. – Т 2. – 554 с.
6. Сухомлинський В.О. Народження громадянина / В. Сухомлинський // Вибр.твори: В 5-ти т.-К., 1970. – Т.3. – С.555.

УДК 37(09)

ЗА ЗАПОВІТАМИ ВЕЛИКОГО ВЧИТЕЛЯ

Світлана СКАЛЬКО (Кіровоград)

У статті розглядається сутність педагогічної і наукової діяльності педагога-новатора В.О. Сухомлинського. Розкривається значення його педагогічних ідей в умовах реформування народної освіти.

Ключові слова: науково-педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського, творчість, творчість учителя, система роботи з молодими педагогічними кадрами.

В статье рассматривается сущность педагогической и научной деятельности педагога-новатора В.А. Сухомлинского. Раскрывается значение его педагогических идей в условиях реформирования народного образования.

Ключевые слова: научно-педагогическое наследие В.А. Сухомлинского, творчество, творчество учителя, система работы с молодыми педагогическими кадрами.

Указом Президента України 2013 рік проголошений роком дитячої творчості.

Турбота держави на відповідальному етапі формування громадянського суспільства про розвиток його творчого потенціалу, визначення конкретної позиції суспільства і держави стосовно молодого підростаючого покоління безумовно приводить до висновку щодо підвищення у цьому сенсі ролі і відповідальності навчального закладу, вчителя, вихователя...

Напередодні 95-річного ювілею Василя Олександровича Сухомлинського, у ході підготовки до його відзначення знову осмислюємо концептуальні думки, ідеї, узагальнення, зроблені великим педагогом, висловлені у його творах, листах, «Етюдах» і інших формах спілкування з науковцями,

колегами. Також аналізуються сучасні матеріали: виступи, публікації, оцінні судження про роботу молодих педагогів, розвиток їх творчого потенціалу науковцями, керівниками навчальних закладів. Наш земляк – ініціатор зльотів молодих учителів області, постійно опікувався професійним становлення молодих педагогів, про це писав у численних статтях, наголошував у виступах на партійних та освітянських зібраннях. У даній статті ми робимо спробу, шляхом аналізу, порівнянь та зіставлень, розкрити суспільне значення та творчий потенціал генези традиційних обласних щорічних зльотів молодих учителів.

За 45 років, які минули з першого зльоту молодих вчителів Кіровоградщини, до підготовки і проведення якого долучився сам

Василь Олександрович, і до нинішнього, багато чого змінилося. Насамперед, змінився соціально-економічний устрій нашої держави, Україна стала незалежною. Невпізнанно змінилася школа і не лише за назвою, оснащенням, зовнішнім виглядом, а скоріш за все – глибинними змінами у самому навчально-виховному процесі, в практику якого ввійшли новітні інформаційно-комунікаційні технології. Інформаційний вибух вплинув на зміну мислення і світосприйняття, яке базується на безмежних можливостях інформаційного простору. Змінився корінним чином педагогічний інструментарій вчителя.

Героями дитячих казок стали не лише метелик, сонечко, а й кібер-образи.

І при цьому всьому думки Василя Олександровича, його безцінна педагогічна спадщина залишається у колах педагогічної, батьківської громадськості актуальною, викликає великий інтерес, спонукає до роздумів не лише в Україні, народ якої викарбував ім'я Вчителя Сухомлинського в ряду 100 Великих Українців, а й на багатьох віддалених від нашої держави континентах, багатьох державах світу з різними соціально-економічними формаціями, різними формами і методами суспільного життєустрою.

Хіба не актуально звучать сьогодні його думки про народження громадянина, або розмова з молодим директором? А культи книги, матері, шкільні свята, на яких моделювалися життєві події простих українців – свято вишневої квіткі, свято хліба? Нехитрі пристрої, щоб виправився хлібороб з усім, що подарувала полита потом трударів земля, сад матері, шкільна теплиця, зелений клас, шкільні діляночки... Все це зворушує душу, викликає щемне сприйняття і хвилювання. Очевидно, ключовим словом у даному випадку є слово «душа». Мабуть саме це ріднить Сухомлинського з Шевченком, шану якому віддають теж у цілому світі, а сучасна історія посвятила їх у один ряд Великих Українців.

Психологія людини дійсно піддається змінам найменше. Турбота про душу, інтелект, характер, розвиток природних обдарувань так відчутно зачіпає серце навіть нинішнього пересічного жителя планети Земля. Тому так багато однодумців у Сухомлинського у різних країнах світу.

Хіба не повчальним для вчителя, а може і для державного діяча є ставлення Сухомлинського до слова, повага до його магічної сили впливу на людей. Василь Олександрович вважав, що слово є основним будівельним матеріалом вчителя, і тому до слова треба ставитись бережно, адже кожне слово рідної мови має своє обличчя, у нього як у квітки свій неповторний аромат, забарвлення, відтінки.

Для працівників освіти заповіти Василя Олександровича на професійному рівні стали

неоціненною педагогічною спадщиною, якій слідує творчо працюючи педагогічні колективи Кіровоградщини, вчителі, вихователі, майстри, що особливо приємно відзначити – педагогічна молодь, до якої Василь Олександрович ставився з особливою увагою і повагою, як до молодого паростка, який лише пускає на педагогічній ниві своє коріння. Що зрусобити, щоб це коріння укріпилося у ґрунті педагогічного процесу і дало потужну гіллясту рослину, привабливу для всього суцього на землі.

Василь Олександрович був генератором педагогічних ідей, сам ставав їх бранцем і в той же час умів залучити у їх орбіту колег-однодумців, керівників органів освіти, державних діячів. Проблемою, якою він зацікавлювався сам, вмів зацікавити інших педагогів і не лише в Україні. Його безмежне листування з науковцями, колегами-педагогами, керівниками закладів освіти засвідчує, що висновки Василь Олександрович робив з врахуванням думок і пропозицій, а іноді вони народжувались у гарячій полеміці.

Адже за влучним висловом Сухомлинського «Творчість – це діяльність, в якій розкривається духовний світ особистості, своєрідний магніт, що притягує людину до людини».

І дійсно, до кола своїх спостережень, пошуків, роздумів Василь Олександрович залучав колег-однодумців.

У листі до Сухомлинського Микола Іванович Кодак, директор Деріївської школи Онуфріївського району, у 1967 році пише: «Над статтею про творчість учителя працюю... пришлю на Ваш розгляд і суд».

«Творчість учителя», як ці слова співзвучні нинішньому часові. Адже лише творчий вчитель може розгледіти у дитині і її природні обдарування, і покликання, яке за Сухомлинським є «паростком таланту», і є, безумовно, рушійною силою розвитку дитячої творчості як стратегічного завдання освіти держави. Дитячу творчість можуть розвивати лише творчі вчителі.

Звертаючись з привітанням до учасників зльотів молодих вчителів, народний депутат України Ігор Федорович Шаров пише наступне: «Шановний колего! Наш земляк, видатний педагог Василь Сухомлинський, котрий залишив яскравий слід в історії педагогіки своїми книгами і науковими роботами, а головне – своєю педагогічною практикою, писав: «Якщо ви хочете, щоб праця приносила вчителю радість, щоб повсякденне проведення уроків не перетворилося на нудну, одноманітну повинність, ведіть кожного вчителя на щасливу стежину творчості. Переконаний, що справжній педагог, відданий обраному фахові, не повинен зупинятися на шляху свого саморозвитку. Бажаю Вам наснаги, міцного здоров'я, щастя добра та

щирої любові й поваги від ваших старших колег і від вихованців!».

Далекоглядність мудрого наставника педагогів Василя Олександровича у роздумах про вчителя підтверджується і тим, що він у своєму колективі, переймаючись створенням творчої атмосфери, приділяв найбільше уваги педагогічній молоді. Тепер це називається інвестиціями у майбутнє.

Саме тому, окрилений високою державною нагородою – званням Героя Соціалістичної праці, члена-кореспондента Академії педагогічних наук СРСР, відразу ж після Всесоюзного з'їзду вчителів у 1968 році Василь Олександрович зайшов до обкому профспілки з пропозицією, яку аргументував так: «Керівниками займаються органи освіти, учителями – інститут удосконалення кваліфікації, а ось молодий вчитель в перші свої найскладніші кроки теж потребує негайної підтримки» і запропонував обкому профспілки започаткувати в області зльоти молодих вчителів. Цю думку він висловив у своїй доповіді з трибуни першого зльоту педагогічної молоді області.

Звідси і взяла витоки система роботи з молодими педагогічними кадрами Кіровоградщини, яка з року в рік удосконалюється завдяки спільним зусиллям органів державної влади, управління освіти, інституту післядипломної освіти, педагогічного університету.

З роками у області став проводитися «Тиждень молодого вчителя», який практично крім основної функції – підтримки педагогічної молоді, соціально-педагогічної її адаптації, утвердження за наслідками найскладнішого першого року трудової діяльності у вірності обраній професії, у якій постійно присутня своя особлива романтика, забезпечує привернення уваги до освітянських проблем громадськості, владних структур, господарників, які на етапах проведення «Тижня молодого вчителя» на рівні трудового колективу, району, міста активно допомагають освітянам, відгукуються на скромні запити вчителів і допомагають організувати свято для учительської молоді, розбудити і підтримати дух творчості, змагальності у кожного. Цій меті підпорядковані всі заходи «Тижня молодого вчителя» – зустрічі з науковцями, кращими вчителями області, депутатами всіх рівнів, і особливо конкурси і різні змагання у поєднанні з дозвіллям.

326 молодих педагогів приступили до роботи у закладах освіти області у 2012-2013 навчальному році. У їх трудових книжках з'явився перший запис про початок трудового шляху на осяяній генієм Сухомлинського та його послідовників педагогічній ниві

Кіровоградщини.

Серед молодого педагогічного поповнення – випускники Київського національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Полтавського національного педагогічного університету ім. В.Г. Короленка, Уманського державного педагогічного університету ім. П. Г. Тичини і найбільше – це випускники Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка, а також випускники Олександрійського (Кіровоградської області), Новобузького (Миколаївської області) педагогічних коледжів, Карсунь-Шевченківського (Черкаської області) педучилища ім. Т.Г. Шевченка та Кіровоградського музичного училища.

Про таку широку географію професійної підготовки стало відомо з анкет молодих вчителів.

А ще приємно було з анкет дізнатися про високу оцінку педагогічних колективів, у яких за допомогою старших колег, при їх постійній підтримці і допомозі легше було долати всі складнощі у роботі; профкомів, які постійно турбуються про педагогічне навантаження, а відповідно і заробітну платню, розмірами якої держава ще не балує молодого вчителя; вирішення побутових проблем, умови праці тощо.

У роботі обласного, районних і міських зльотів, як правило, беруть участь кращі вчителі – переможці конкурсу «Учитель року», лауреати обласної педагогічної премії В.О. Сухомлинського, які, як робив це колись Василь Олександрович на перших зльотах, передають молодим вчителям естафету передового педагогічного досвіду. Ця урочиста мить впродовж всіх років є кульмінаційною складовою обласного зльоту, яка підкреслює велику відповідальність молодих спеціалістів за примноження творчою працею педагогічних надбань старших поколінь, піднесення педагогічного іміджу Кіровоградщини на тернах держави.

І знову, в 42-е естафету педагогічних надбань старших колег цього року прийняли молоді, енергійні, розумні, дотепні, креативні і перспективні вчителі, як інвестицію у майбутнє освіти Кіровоградщини на ближчі десятиліття. А з роками вони будуть передавати естафету прийдешньому молодому поколінню спеціалістів освіти, представникам нової генерації освітян, які теж будуть слідувати заповітам Великого Вчителя України В.О. Сухомлинського.

Хочеться узагальнити думку, висловлену молодими вчителями у анкетах, виступах, репліках, змагальних репризах, матеріалах стінгазет, зверненнях до всіх педагогів

Кіровоградщини, які приймалися на зльотах – це побажання, щоб все, над чим працював великий педагог сучасності, в що вірив, його пошуки і знахідки приводили до усвідомлення важливості педагогічних надбань, щоб вони стали нашим

спільним здобутком і спадком, нашою історичною пам'яттю, на якій нині має вибудовуватись майбутнє оновленої освіти України.

УДК 373.21

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Олександра СОКОЛОВСЬКА (Миколаїв)

У статті розкривається дефініція «творча особистість». Обґрунтовується вплив педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського на формування творчої особистості майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу засобом науково-дослідницької роботи.

Ключові слова: творчість, творча особистість, науково-дослідницька робота.

В статті розкривається дефініція «творческая личность». Обосновывается влияние педагогического наследия В. А. Сухомлинского на формирование творческой личности будущего воспитателя дошкольного учебного заведения средством научно-исследовательской работы.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, научно-исследовательская работа.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями: швидкі темпи розвитку суспільства, характерні для останніх років, необхідність пошуку шляхів виходу нашої економіки з занепаду, впровадження нових технологій – усе це потребує докорінних змін у системі управління освітніх закладів, використання наукового потенціалу із врахуванням творчих можливостей особистості. Лише творча особистість, спроможна створювати, управляти, пропонувати нові теорії, нові технології, нові напрямки розвитку, знаходити шляхи виходу зі складних нестандартних ситуацій. Тому забезпечення кожній людині можливості використання свого творчого потенціалу є одним із пріоритетних завдань загальноосвітніх, та вищих навчальних закладів.

У вищому навчальному закладі створюються найбільш сприятливі умови щодо формування творчого потенціалу особистості, її задатків та здібностей. Зокрема, виховний потенціал вищого навчального закладу зумовлений такими факторами і обставинами: особливі відносини, які надають можливість залучати кожного студента до активної перетворюючої діяльності; гарантія і забезпечення можливості практичного здійснення розвитку творчих інтересів і здібностей; вільний вибір будь-якого виду діяльності; наявність технологій виховання творчої особистості, створення такого типу відносин, за якими сама особистість прагне максимальної реалізації сил і здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з досліджуваної проблеми, її актуальність...

Проблема науково-дослідницької роботи завжди була предметом особливої уваги як педагогів-практиків, так і вчених-теоретиків. На дослідницький характер педагогічного процесу вказували А. Дістервег, Я. Коменський, Й. Песталоцці, К. Ушинський. Так німецький вчений Адольф Дістервег писав, що без прагнення до наукової роботи педагог неминуче потрапить під владу трьох демонів: механічності, рутинності, банальності.

Грунтовну основу для розуміння науково-дослідницького характеру праці вихователя становить теоретична спадщина класиків вітчизняної педагогіки Б. Грінченка, Н. Лубенець, С. Русової. Теоретичне обґрунтування науково-дослідницького потенціалу педагога знаходимо в працях видатних вчених А. Макаренка, В. Сухомлинського, С. Шацького.

Підготовку педагогів до науково-дослідницької роботи розглядають В. Борисова, О. Глузман, В. Демяненко, З. Ісаєва, Г. Коберник.

Досить мало досліджень зроблено у напрямі формування творчої особистості та застосуванні нових технологій у професійній підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

У зарубіжній педагогіці та психології поширеними є погляди, що людині від природи властива агресивність, жорстокість та інші негативні моральні якості (Марія Монтессорі (1870-1952), Конрад Лоренц (1903-1989), Е. Фромм). Такої позиції дотримуються представники біологічного напрямку в педагогіці.